

Баюк В.Г.

Розвідкові дослідження укріплення поблизу с.Городище І в околицях Луцька

У жовтні 2011 року Луцька рятівна археологічна експедиція ДП «Волинські старожитності» проводила розвідкові дослідження на городищі та прилеглому поселенні в околицях села Городище І Луцького району. Цей комплекс неодноразово обстежувався рядом дослідників (П.Раппопорт, О.Ратич, М.Кучінко), К.Мельник-Антонович розкопала на прилеглому до городища курганному могильнику 6 насипів однак розкопки на укріпленні були проведені вперше.

Укріплення являє собою круглий в плані насип із горизонтальним верхнім майданчиком («стіжком») розміром 50,0х60,0м і висотою до 5,0м над рівнем заплави, частково зруйнований кар'єром. З півдня воно обмежене руслом р. Чорногузка, зі сходу та заходу заплавною низиною а з півночі до нього прилягає поселення, децю підвищене над заплавою. По зовнішньому контуру поселення проглядаються сліди укріплення валом, однак характер їх поки не встановлений.

Для з'ясування стратиграфії пам'ятки, встановлення її хронологічних рамок та визначення особливостей на городищі було закладено розвідкову траншею розмірами 15,0х1,0м, що тягнулась від центру до західної межі укріплення. Глибина нашарувань та підсипок, досліджених в ній до рівня материка сягала 2,0м. Незважаючи на невеликий об'єм робіт вдалось з'ясувати ряд особливостей внутрішньої конструкції насипу городища (Рис. 1). Встановлено, що досліджена під укріпленнями ділянка була заселена у добу бронзи та у період празько-корчацької культури, репрезентований тут керамікою.

Укріплення «стіжка» городища зведені у два етапи. Ранні укріплення являли собою валоподібний насип, однорідний в зрізі, шириною 3,0м та висотою 0,5м. На його гребні виявлено сліди дерев'яних елементів конструкцій валу – стовпову ямку, залишки згорілої та сліди від зотлілої балок. Із зовнішньої сторони насипу розмішувався рів, прослідкований стратиграфічно. На одному рівні з підшвою валу, на рівні материка, в межах закладеної траншеї були виявлені і частково досліджені два заглиблених у материк об'єкти. Вони були

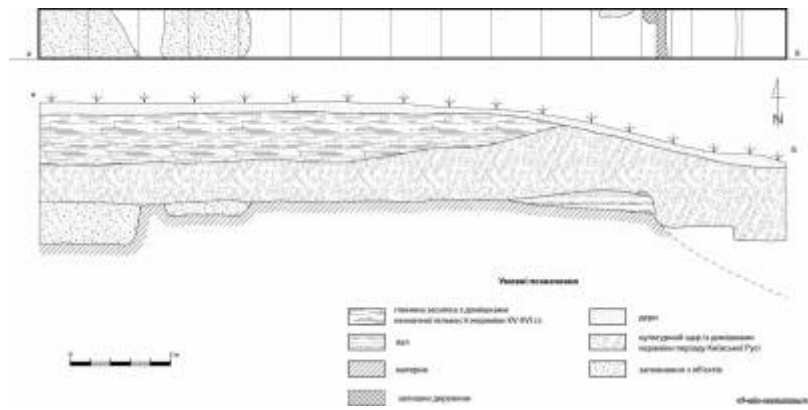
заповнені темним ґрунтом, містили кераміку X ст. та знахідки, пов'язані з металургійним ремеслом (фрагменти криці та ошлаковану кераміку). На території «стіжка» культурний шар, що лежав на материковому ґрунті містив знахідки, які можна віднести до часу від X до XIII ст. тобто практично всього давньоруського періоду.

Другим етапом укріплення городища була масштабна (до 1,0м) підсипка світлою материковою глиною по всій площадці, завдяки чому воно і набуло нинішньої характерної стіжкової форми. Можна припустити, що при цьому було розсунуто частину валоподібного насипу, який на той час утворився над первинним ядром валу, що існував тут з X ст. Попередньо нижню хронологічну межу цих робіт можна визначити за нечисельними знахідками з тіла підсипки XVI ст.

Отож, попередньо, враховуючи незначний об'єм робіт, можна висловити наступні припущення. Городище було зведене на місці давнього поселення і його первісні укріплення збудовані не раніше X ст. Хоча первісні оборонні споруди простежені траншеєю лише на західному краї закономірним можна вважати продовження їх по всьому периметру. Городище існувало впродовж всього давньоруського періоду, однак інтенсивність життя тут була найбільшою у X-XI ст. Не раніше XVI ст. городище було підсипано, завдяки чому поверхня його набула стіжкової форми з рівною площадкою, поховавши під собою залишки валу та культурний шар давньоруського періоду.

Окрім траншеї на майданчику городища було закладено розвідковий шурф на супутньому поселенні, де виявлено матеріал доби бронзи-раннього заліза, римського часу, давньоруського та пізньосередньовічного періодів.

Завдяки розвідковим дослідженням пам'ятки в околицях с.Городище I поповнилась джерельна база вивчення давньоруської фортифікації та системи розселення в басейні річки Чорногузка у давньоруський та середньовічний періоди. Ці дослідження важливі для вивчення процесу еволюції сільськогосподарської округи та міської волості давньоруського Лучеська.

Траншея №1. Стратиграфія площадки укріплення.